

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

19. Soluitur locus Scripturae; & difficultas ex Bulla sanctiſsimorum
Pontificum Pij quinti, & Gregorij decimi tertij mota: ubi ostenditur, non
minus merita status innocentiae esse gratiam & dona Dei, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT XIX.

Solvitur locus Scripturæ; & difficultas ex Bulla sanctissimorum Pontificum Pij Quinti, & Gregorij Decimi-tertij mota: ubi ostenditur, non minùs merita status innocentie esse gratiam & dona Dei, quàm merita lapsorum juxta recentiores.

DENIQUE non parvi ponderis ratio in Scripturis fundata opponi potest videtur enim ex ista Augustini doctrina sequi, Angelorum & primi hominis adhuc integri merita non rectè vocari potuisse gratiam. Si enim non sunt libero arbitrio donata per gratiam, quomodo rectè gratiam vocaverimus? quia ipsa merita non sunt gratia. Hoc autem & Scripturis ad- versatur, quæ generaliter profitentur; *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* Et: *Gratia Dei vita æterna:* nec non duorum Pontificum Romanorum sanctioni, qui duas illas propositiones profecerunt: *Nec Angeli, nec primi homini adhuc integri merita, rectè vocantur gratia.* Item: *Et bonis Angelis & primo homini, si in stata illo perseverasset usque ad ultimum visa, felicitas esset merces, non gratia.*

Ad ista, divi Augustini principijs inhærendo, respondemus, non ideo Angelorum & Adami merita non esse gratiam, quia non supremo modo sunt gratia. Quis enim etiam recentiorum dubitaverit, longè majori ratione, jure ac titulo lapsi hominis, quàm stantis merita gratiam nuncupandam esse, & verò esse? An ideo ista quoque non sunt gratia? illa quippe ei, qui ante injustus, inimicus, dånationis reus erat, per admirabilem illam Dei benignitatem data sunt, quã ipse Filius Dei incarnatus, & passus est: quam extollit Apostolus, quando dicit: *Commendat autem charitatem suam, & hoc ipso gratie quoque Salvatoris magnitudinem, Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Et post Apostolum Augustinus: *Gratia Dei non potuit gratis commendari, quam ut ipse unicus Dei Filius in se incommutabiliter manens indueret hominem, & spem dilectionis sua daret hominibus, homine medio.* Et in alio loco: *Quia peccavit ista natura, cum peccare potuit, largiore gratia liberatur.* Et paulo inferius: *A quo resedit, & gratia maiore perfecti.* Per istã gratiã majorẽ, gratiã largiorẽ, gratiam incarnationis Filij Dei, cõmendatiorem gratiam facientem facere, quia non donabantur merita status innocentie, an ideo gratie donorumque nomine spolianda sunt? Quapropter omnino fatendum est merita status innocentie tam Angelicæ quàm humanæ fuisse gratias, ac dona Dei; sed non illò sublimi ac speciali modo, qui statui fracte libertatis damnata; naturæ proprius, & supra fusiùs explicatus est. Quamvis igitur juxta doctrinã Augustini meri-

tum status illius per liberũ arbitriũ haberetur, & gloria ipsi retributa merces ab Augustino dicitur, quæ nunc est gratia: ipse tamen non paucis locis utrumque etiam tunc gratiam ac Dei donum vocat. Quod sanè quatuor modis verum esse juxta principia cęlestis doctrinæ ipsius, intelligi potest.

Primus & quidem imperfectissimus modus est, quia ipsa tuta natura & liberum arbitrium gratis omninò, sine ullius vel meriti, vel orationis, vel dignitatis consideratione concessa sunt. Arbor quippe tota si omninò gratis data fuit, omnes etiam fructus necesse est esse gratuitos. Unde Augustinus: *Esti quædam non improbandã ratione dicunt gratia Dei, quia creati sumus, ut non nihil essemus & c. sed non omnes, qui & essemus, & viveremus, & sentiremus, & intelligeremus, & de hoc tanto beneficio creati usque gratias agere debeamus:* Unde merito & ista gratia dici potest, quia non precedenti in aliquo in operum merito, sed gratuita Dei bonitate donata est. Hinc est quod juxta Augustini doctrinam quicquid fit à natura juxta leges, quous per conditorem instituta est, ipsi conditoris gratuite benignitati ac dono tribui debet: *Nec mater mea, inquit, vel nutrices mea sibi ubera implebant, sed tu mihi, Domine, per eas dabas alimentum infantie secundum institutionem tuam, & divitias usque ad fundum rerum dispositas, Tu etiam mihi dabas nolle amplius, quam dabas, & nutriendis me dare mihi velle, quod eis dabas. Dare enim mihi per ordinatam affectum volebant, quo ex te abundabant. Nam bonum erat eis bonum meum ex eis, quod ex eis non, sed per eas erat. Ex te quippe bona omnia, Deus, & ex Deo meo salus mihi universa.* Quæ doctrina usque adeo apud Augustinum fixa est, ut nec opera illa moralia, quæ infideles faciunt, infidelibus, sed soli Deo ascribenda esse testetur: *Ex quo colligitur, etiam ipsa bona opera, quæ faciunt infideles, non ipsorum esse, sed illius qui benedicitur malis. Ipsorum autem esse peccata, quibus & bona male faciunt.* Quod ipse multo majori ratione docet, quando homines quamvis Ethnici, & à veri Dei cognitione prorsus alieni, à vita improba ad honestiores convertuntur mores, etiam si in sua infidelitate permancant. Hujusmodi quippe morum emendationes præfenti potius vitæ ornandæ, quàm futuræ comparandæ utiles non nisi divino muneri tribuendas putat. Nam de Polemone loquens, quem Xenocrates, de fruge temperantiæ disputando, non solum ebriosum, sed

etiam tunc ebrum ad alios mores repente
 convertit: *Quamquam*, inquit, *ille, sicut pruden-*
ter & veraciter intellexisti, non Deo fuerit acqui-
situs, sed tantum a dominatu luxuria liberatus; tamen
ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, hu-
mano operi tribuerim, sed divino. Rationem quoq;
suae opinionis assignando subnectit: Ipsius nam-
que corporis, quod est infimum nostrum, si qua bona
sunt, sicut forma, & vires, & salus, & siquid eius-
modi est, non sunt nisi ex Deo creatore & perfectore
natura: quanto magis animi bona donare nullus alius
potest. Quid enim superius vel ingratis cogitare po-
test humana recordia, si putaverit, cum carne pul-
chrum faciat Deus, hominem antea castum ab homine
feri. Intellige ab homine solo, Deo per nullum
auxilium adjuvante.

Secundus modus est, quia etiam in illo sta-
 tu Deus suadebat, jubebatque, ut iustitia opus
 fieret, a peccato terrebatur mortis supplicio, ad
 perseverantiam invitabat immortalitatis prae-
 mio: *Sic cum muerians*, inquit Augustinus,
libero arbitrio, ut tamen regeret imperio, terretur exi-
tio; atque in paradisi felicitate tanquam in umbra
vita, unde iustitia custodiatur in meliora conscenderet,
collocavit. Et in libris de Civitate Dei: Vbi
magna est invidentia poena proposita, & res a crea-
tore facili imperata, quisnam satis explicet, quan-
tum malum sit, non obedire in re facili, & tan-
ta potestatis imperio, & tanto terrenti suppli-
cio?

Tertius est, quia bonam voluntatem, hoc
 est, divino amore succensam hominibus &
 Angelis dedit: *simul in eis & condens naturam, &*
largiens gratiam. Ex quo fit, ut Augustinus non
 minus Angelis, quam hominibus charitatem
 & Spiritum sanctum initio creationis infusum
 esse fateatur. *Consistendum est, inquit, cum debita*
laude creatoris, non ad soles sanctos homines perti-
nere, verum etiam de sanctis Angelis posse dici, quod
charitas Dei diffusa sit in eis per Spiritum sanctum, qui
datus est eis. Haec ergo voluntas bona, seu cha-
ritas Dei, hoc est, gratia habitualis & opera-
toria divinitus data necessario simul cum li-
bero arbitrio iustum opus operante concurre-
bat, & influebat, sine cuius ope in iustitia ope-
ratione per liberum arbitrium perseverare
non poterat. Hoc autem solum jam etiam post
lapsum hominis multi Scriptorum recentio-
rum sufficere volunt, ut meritum hominis &
merces ejus ad Dei gratiam referantur.

Quartus est (ut nihil de concursu generali
 dicam, quem recentiores concomitantem gra-
 tiam vocant) quia gratiam non solum habi-
 tualem, sed etiam actualem, & supernatura-
 lis ordinis adiutorium ad operandam iustitia
 dedit: sine qua non solum non perseverare,
 sed nec ullum opus bonum facere, aut velle,
 aut confidere de ipso adiutorio Dei poterat.
 Haec autem gratia non solum exterius, sed in-
 tus in iplo animo regebat liberum arbitrium,
 custodiebat, adjuvabat, illustrabat ut vide-
 ret, accendebat ut amaret: ut supra fuse ex
 Augustino demonstravimus. Cum igitur tot
 modis Adami merita premiumque merito-
 rum eius divinae bonitati & gratiae ascribenda

veniant, perspicuum est, neque Scripturamil-
 lum: *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia;*
neque illas sanctissimorum Pontificum san-
ctiones Augustini doctrinae esse contrarias.
 Unde plerisque modis jam recensitos simul
 tangens, ubi potissimum de primo homine &
 creationis exordio disputabat: *Deus*, inquit,
nulli debet aliquid, quia omnia gratuito praestat. Et si
quisquam dicet, ab illo aliquid deberi meritis suis, cer-
te ut esset, non ei debebatur: non enim erat, cui da-
bebatur. Ecce primus gratuiti doni modus.
 Omnia ergo illi debent, primo quicquid sunt, in quan-
 tum natura sunt; deinde quicquid melius possunt esse,
 si velint, quaecumque acceperunt, ut velint; aut quid-
 quid oportet eas esse. Ecce & primus, & reliqui
 breviter insinuat. Nam illud (creaturas aliquid
 melius posse si velint) meritum earum respicit,
 quod ipse sine multiplicis gratiae adiutorio nul-
 lo modo esse posse definit: cuius intuitu mox
 dicit: *Creaturam debere Deo, ut scilicet recte vi-*
vat, si a cepit, & liberam voluntatem, & sufficienti-
simam potentiam: nempe per eam quam expli-
cimus gratiam. Nam creatura ad bonum nihil
est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.

Hinc est igitur, quod magna cum fiducia
 Augustinus, omnia non solum merita, sed
 etiam premia meritorum divinae gratiae in illo
 statu primae tam humanae quam Angelicae fe-
 licitatis ascribit. Nam de bono usu liberi ar-
 bitrii, qui non est aliud quam meritum ejus,
 ita loquitur, quando cum Manichaeis de ori-
 gine boni & mali disputabat: *Memnisse te oportet,*
non solum magna, sed etiam minima bona non
esse posse nisi ab illo, a quo sunt omnia bona, hoc est,
Deo. Et paulo inferius, cum ostendisset virtutes
quibus bene vivitur, esse illa magna bona, qui-
bis nemo male utitur, quia opus virtutis est
bonus usus aliorum bonorum, quibus etiam
non bene uti possumus, sic subiungit: Quare
abundantia & magnitudo bonitatis Dei non solum
magna, sed etiam media, & minima bona esse pra-
estant. Magis laudanda est bonitas eius in magna,
quam in medijs, & magis in medijs, quam in minimis
bonis, sed magis in omnibus, quam si non omnia tri-
bueret. Et ne quis existimaret, virtutes tan-
tummodo Augustinum tribuisse Deo respectu
hominis, cum primum conditus est, & non et-
iam actiones ejus; ipsemet Augustinus decla-
rat, se virtutis nomine, virtutis usum, seu actu
intelligere: bonus usus eius, (liberi arbitrii)
iam virtus est, quae in magnis reperitur bonis, quibus
male uti nullus potest. Et quia omnia bona, sicut
d'ictum est, & magna, & media, & minima ex
Deo sunt, sequitur ut ex Deo fit etiam bonus
usus liberae voluntatis, quae virtus est, & in ma-
gnis numeratur bonis. Et universam disputa-
tionem concludens de prima origine boni &
mali, quod in creaturis exortum est: Tu rautum,
inquit, pietatem inconstantem tene, ut nullum tibi bo-
num vel sentiens, vel intelligenti, vel quoquo modo co-
gitanti occurrat, quod non sit ex Deo. Haec autem
omnia ipsemet August. ad commendanda Dei
gratiam ad actus bonos, contra Manichaeos de
prima origine boni & mali errantes, se dixisse
testatur.

Mercedem

In Enchir. t. 25.

Lib. 14. c. 15.

Lib. 12. de Civit. c. 9.

Ibid.

C

D

177

Mercedem verò status innocentie non minus manifestè divinæ gratiæ tribuit. Merces enim illa non est alia, quam ardentissimus amor claræ Dei contemplatione perfectus; per quem fit, ut statissimè divino adhærens bono iam amplius peccare non possit. Hoc autem non allcribit Augustinus nisi dono Dei, quicquid tandem præcesserit meritum: *servandi gradus erant divinis numeris, ut primum daretur liberum arbitrium, quo non peccare posset homo; novissimum, quo peccare non posset; atque illud ad comparandum meritum; hoc ad recipiendum præmium pertinet.* Ecce & præmium liberi arbitrii primum dati divinum munus appellat. Sed manifestius adhuc haud ita multo superius: *verum hoc quoque (scilicet in beatitudine peccare non posse) Dei munere, non sua possibilitate natura. Aliud est enim esse Deum, aliud participem Dei. Deus natura peccare non potest; participes vero Dei ab illo accipiunt, ut peccare non possint.*

In meritis verò simul & præmijs Angelorum non minus luculentè Dei gratiam extollit, & eos omnia divinæ benignitatis dono debere profiteretur. *In altis calis sunt, in altis Angelis sunt &c. tibi debent quod sunt, tibi debent quod vivunt, tibi debent quod in se vivunt, tibi debent quod beate vivunt. Potentiam tuam & institutionem tuam usquequo? Usque in altissima, que cælesti magnalia. Ne putes hominem solum pertinere ad gratiam Dei. Quid est Angelus antequam fieret? Quid est Angelus, si deserat qui creavit? His & similibus sententijs divinâ veritate fulgentibus castitas doctrinæ, quam sanctus ille Doctor de meritis & præmijs hominum & Angelorum innocentium tradidit, satis elucet; nec ea sic illum soli creaturæ libertate tribuisse, ut Dei gratiam excluderet. Quæ si recentiorum palato satis fuerint, ut omnem sinistram suspensionem de ejus mente, deponant; vehementer scire cuperem, quid ipsi, qui tantopere Dei gratiam crepant, liberalius, sublimius, gloriosius, de Dei gratia prædicent, non dico in operandis meritis hominum & Angelorum innocentium, sed etiam peccatorum: quorum & vires fractæ sunt, & sub miseris cupiditatum omnium ipsiusque diaboli servitute captivæ? An forte, idcirco lapsorum hominum merita esse Deo tribuenda, quia ipse naturam, & liberum arbitrium lapsis & sub concupiscentia laborantibus dedit? non diffusetur hoc etiam de stantibus Augustinus. An quia gratiam habitualem, & charitatem insudit? aperitissimè proficitur Augustinus. An forte, quod illa sanctificationis gratia simul in opus insuit, & ita Deus cooperatur operantibus? Ambabus ulnis amplectitur hoc de Adamo & Angelis Augustinus. An quia etiam actuale adiutorium supernaturalis ordinis præbet, sine quo nihil ad vitam æternam adipiscendam arbitrium liberum lapsorum operari potest? idem de status innocentie meritis docet, repetit, inculcat Augustinus. An quia sic præbet adiutorium, ut illa lapsi status merita sint munus Dei, & merces eorum etiam gratia vocari queat? Idem iterum iterumque*

clamat Augustinus. An quia non solum insuit gratia cum libertatis arbitrio, sed sic insuit, ut faciat ipsum facere, ita videlicet, ut illud ad opus inchoandum hic & nunc determinet; & ita merita eorum sint *speculata dona Dei?* Negat hoc Molina, negat Lessius, negat Vasquez, negat Suarez, & alij non pauci de infirmissimo voluntatis arbitrio, etiam in presenti ruina statu: ut non sit mirum, si hoc negat & Augustinus de fortissimo arbitrio innocentium. Non indignentur, obsecro, si ante lapsum hoc gratiæ Augustinus neget, quod post lapsum recentiores diffidentur. Nam quicquid tandem dixerint de divinæ gratiæ officijs, quod illuminet, suadeat, alliciat, blandiatur, ut arbitrium operetur; Augustinus & cum iplo veritas respondebit, non posse eos apertius hoc ipsum dicendo profiteri, quod non gratia talis libero arbitrio, sed liberum arbitrium gratiæ dominatur; quod non gratia faciat, ut liberum arbitrium secum, sed arbitrium potius, ut secum gratia operetur. Quid est enim allicere, blandiri, suadere, quam quodammodo pulsare atque rogare, ut libertas illa suæ potentis ac juris dominatrix omnium & habituum & gratiarum titillantium, (quod ipsi non differuntur, sed ex professo docent) dignetur in sum actum surgere, & ea cuncta ad actualem influxum in opus determinando efficere, ut ne pulsus ille suadentis, allicientis, blandientis gratiæ maneat otiosus? Si hoc est, quod tibi volunt in statu perditæ justitiæ per magnificas gratiæ divinæ laudes, & per illam deprecandam arbitrii libertatem, quam omnino ad *suar. prolus 1. c. 2.* *minuatam sui actus vocat, ut scilicet possit omnibus, live gratis, live alijs adiutorijs, ad agendum præcursus, possit agere & non agere, cedere & sustinere actum, sola sua potestate, & non ex defectu alienius conditionis necessarii: hoc & non aliud de liberi arbitrii viribus primi hominis & Angelorum profiteretur Augustinus: ita videlicet fuisse dominum sui, suæque juris & potentis, ut quicquid sive habitualis inchoatitatis, sive actualis illuminationis & succursio operaretur intrinsecus velut ad agendum prærequiritum, hoc ipsum ita liberum libertatis viribus remaneret, ut non voluntatis nutum ad operandum raperet, sed patienter expectaret; frustra quidem, si arbitrium nollet, non frustra si vellet: ita nempe, ut positus omnibus illis velut ad agendum præquisitis, ipsum arbitrium suapte potestate posset agere & non agere, cedere vel sustinere actum suum, & in utramlibet sese partem flectere. Siquidem hoc est, sicuti est, quod de fractis hominis viribus philosophantur Recentiores: hoc & non amplius, sed potius minus decernit de integerrimis viribus Augustinus. Quanto igitur superbius illi naturam & liberum arbitrium tuentur, qui quod Augustinus naturæ stanti & integerrimæ, hoc illi lapsæ, vulneratæ, agrotatæ, damnatæ tribuunt. Quanto castius & sublimius ille gratiam prædicat, qui quod alij præstanti & salvanti*

gratiæ respectu fractæ libertatis ascribunt, hoc ipse civili ac togatæ gratiæ, respectu libertatis integerrimæ, quæ nullo interno hoste turbata suâ secum pace fruebatur.

Ex ijs patet, quàm immeritò isti sententiæ Divi Augustini, quâ merita prædicat liberi arbitrii, per quod sanctos Angelos (quamvis non sine gratiâ) in veritate stetit, & Adamum stare potuisse profiteretur, violatæ gratiæ crimen inferatur: cum nihil aliud de sanis & fortissimis eorû viribus doceat, quàm quod Recentiores de ægerrimis, & infirmis, & vinculo servitutis abstractis mundo obtrudunt. Vna dumtaxat inter utrosque differentia est, quòd August. res notas notis verbis appellat: illi nova quarunt nomina, quibus idem dicant, nec tamen idem dicere videantur. Cùm enim ex illa excellenter dominativa sui actus potestate, qua quibuscumque tandem gratijs sive habitualibus sive actualibus afficiatur arbitrium; ad agendum vel suspendendum actum suum indifferens manet, & sese in quamcumque liberitatem potest flexere, ut nutum suum atque concursum gratiæ adjuvantis dictatoriâ quadam auctoritate concedat aut neget, nexu insolubili videret sequi Augustinus, non gratiam, sed ipsum arbitrium primam asserere differentiam, ut vel cum gratiâ concurrente agat, vel eâ neglectâ atque otiante non agat; rem apertam apertis quoque verbis explicuit, palamque professus est, huiusmodi gratiæ adjuvantis esse tantummodo, sine quo non fit actio, ipsum autem arbitrium esse id, quo fit, eo modo quo supra explicuimus. Cujus perspicuæ veritatis inviolabilem connexionem sequens, ulterius sine ullo verborum fuce palam docet, si cum tali gratiæ adjuvantis Angeli in veritate steterint, eos per liberum arbitrium non tamen sine gratiâ, in veritate stetit; sicut per liberum alij ex veritate ceciderunt: talemque permanens non sine gratiâ obtentam non esse speciale gratiæ adjuvantis donum, sed liberi arbitrii (gratiâ licet adjuvantis) meritum; & gloriam ei debitam justam esse mercedem. Non enim talis gratiâ facit liberam voluntatem velle vel facere, nec actum ipsum voluntati donat; sed tantummodo, si ex propriæ libertatis nutu (non sine gratiâ) velit aut faciat, cum possit nolle nec facere; volentem & facientem juvat: ut ita quidem volitio & actio sit generale & magnum gratiæ adjuvantis & simul influentis beneficium; non tamen speciale gratiæ largientis, & actum conferentis donum. Hæc omnia sicut manifesta veritas altissimis vocibus clamat; ita & Augustinus veraci simplicitate profertur. Recentiores verò cum idem omnino, quantum ad gratiam, de illo adjuvantis & concurrenti modo; & quantum ad liberum arbitrium, de illa perpetua indomitæque libertatis lapsæ indifferentiâ, atque eminenter dominativa super omnes suasiones ac titillationes potestate, prolixis disputationibus expresso tradant; ne tamen Pelagianorum imi-

tatione lesas per lapsum vires voluntatis superbius extollere, & Salvatoris nostri medicinam profus tollere videantur, quasi res abditissimas traderent, ita disputandi subtilitate, vel clamandi importunitate obtinere volunt, non esse illam eminenter dominativam sui actus potestatem (ut ipsum vocibus utar) sed Dei adjuvantis quod gratiâ pulsante & arbitrio de consensu deliberante facit laedere. hoc est, quod facit primam non agendi agendique sub gratiâ differentiam, ubi si alium adversarium nacti de destructa per talem gratiam versatili illa libertate voluntatis arguantur, statim versâ velificatione reclamant quasi sui profus oblitum, liberum arbitrium esse, quod cum gratiâ operator aut cessat; quod sese hic & nunc in alterutram partem flexit ac determinat, quod prout visum fuerit sub gratiâ fiat aut cadit. Quæ dum dicunt, quicquid gratiæ suæ tanquam quæ velle operetur & facere, vili fuerant attribuerent, directè interimunt, & funditus evertunt. Sed quicquid ipsi tandem vel sentire vel dicere videri velint, de quo alibi accuratius dicendum est, presenti instituto satis est, non aliud Augustinum, Prosperum, Fulgentium, ipsumque Concilium Arausicum voluisse, quando tantopere primæ libertatis vires & indifferentiâ prædicant, ut per eas Adam bene velle posset & malè, in veritate stare vel cadere; utque merita sibi posset & gloriæ mercedem parere, quæ nunc per gratiæ donum dari debent; quàm quòd liberum arbitrium primi hominis & Angelorum ita forte, ac liberum, & indifferens fuit, ut gratiâ habituali præditum, & gratiâ actuali divinæ illustrationis, & accensionis adjuvantis, (sine qua non poterat in veritate stare, nec inimicum vincere, nec vel ipsi Deo fidere, nec quicquam boni facere, aut velle) posset ipsū sese ad bene agendū sub illa actuali gratiâ simul influente flexere & non flexere, determinare & suspendere, illo adjuvantis perseverare & non perseverare, cum illo stare vel cadere. Idque non alia de causa, nisi quia Deus ita libertati primæ gratiam suam contemperaverat, ut non eriperet ei liberrimum nutum & flexum suum; sed sicuti tanta bonitatis & bene vivendi facilitati perseverandi committebatur arbitrium; ita etiam ipsum a perseverare vel non perseverare, imò & ipsam gratiam in eius libero arbitrio relinqueret. Hoc si Recentiores perique etiam ipsimet de gratiâ & libero nunc sentire se sentiunt, & velint, nolint, sentire convincuntur, quando jam vires hominis originalis culpa prostravit; desinant Augustino violatæ per illam doctrinam gratiæ crimen impingere: nec ægrè ferant si se Augustinus longè castrius de divina gratiâ; illos longè superbius de humana natura sentire, gloriatur: dum, quod ipsi de arbitrii potestate cum gratiâ adjuvantis post lapsum sentiunt, id se de primæ dumtaxat libertatis integritate sensisse profertur.